

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

18. Reliqui affectus animæ circa creaturam cuiusmodi sint, & esse
debeant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

Lib. 15 de
doctrina
Christiana
c. 4.

ac revocet. Quapropter ut qualis esset fruitio justorum, qua fruuntur temporalibus, quæ ad subsidium itineris data sunt, quivis vel imperitissimus intelligeret, nec sibi imaginaretur, eos tantum frui qui Deum deserunt, & omnem spem patriæ consequendæ abijciunt, pulcherrimam comparationem ex itinerantibus profert: *Quomodo ergo si essemus peregrini, qui beatè vivere nisi in patria non possemus, eaque peregrinatione utique miseri & miseriam finire cupientes in patriam redire vellemus, opus esset vel terrestribus vel marinis vehiculis quibus utendum esset, ut ad patriam qua fruendum est pervenire valeremus: quod si amantitas itineris & ipsa gestatio vehiculorum nos delectaret, conversi ad fruendum his quibus uti debimus, nollemus cito viam finire, & perversa suavitate implicati alienaremur à patria, cuius suavitas faceret beatos: sic in huius mortalitatis vita peregrinantes à Domino, si redire in patriam velimus, ubi beati esse possumus, utendum est hoc mundo, non fruendum &c. Quæ comparatio pro justis propriè data est. Illi sunt enim propriè, qui vehiculis tanquam subsidijs à Deo datis, id est, rebus licitis; im-*

^A pij verò rebus illicitis atque vetitis delectantur: illi amoribus aliquibus mitioribus implicati, cito finire viam nolunt; isti nunquam volunt. Sed hæc de fruitione justorum satis sint, quæ paulò prolixius tractanda videbantur, ut Lector intelligeret, quid sit frui rebus temporalibus seu creaturis, neque fruitionem amoremque sic à justis alienaret, ut quantumcunque carnis aut oculorum aut superbia voluptatibus disfluant, non illos frui rebus, sed uti putet. Ut denique sciret, quis status animi erga creaturas nobis sacrarum Scripturarum & sublimissimi Augustini auctoritate commendetur. Qua in re qui hallucinatus fuerit in innumeros vitæ errores, qui malè utendo fruendoque committuntur, necessariò pertrahetur. Non tam dura est hæc doctrina, quam perfecta; nec ejus veritas implentis infirmitate, sed jubentis auctoritate, æternæque legis equitate metienda est. Nunc breviter aliquid de ceteris animi affectibus in creaturas exercendis vel comprimendis adjiciamus.

C A P V T X V I I I

Reliqui affectus animæ circa creaturam cujusmodi sint, & esse debeant.

SI enim vera sunt quæ de amore diximus, facilis est de ceteris affectibus resolutio. Amor est enim velut cardo ceterorum affectuum, à quo omnes ita pendent, ut sine illo esse non possint. Quis enim desideret quod non amat? Quis de rebus nisi amatis gaudeat? Quis oderit nisi quod rebus amatis adversatur? Quis malum nisi rebus amatis metuat? Quod in singulis affectibus similiter ostendi potest, sicut Augustinus in libro octoginta trium questionum questione trigesima tertia declarat. Nam uti fons absconditus per diversas venas pro terræ conditione erumpere solet, ita & amor pro diversa rei amata conditione, diversos animi motus parturit, & varios vultus induit. Omnino enim pro varietate rerum quæ diliguntur sicut amor allicitur, vel offenditur aut periclitatur; ita in hos vel illos affectus mutatur & vertitur. Ex quo fit, ut Augustinus hos ipsos diversos motus subinde nihil aliud esse definiat, quam amorem qui diversis perturbatur modis. Amor, inquit, *inhians habere quod amatur, cupiditas est: (hoc est, desiderium) id autem habens eoque fruens, lætitia: fugiens quod ei adversatur, timor est: idque si acciderit sentiens, tristitia est.* Ad quem modum similis omnium affectuum descriptio excogitari potest. Amor erectus ad assequendum quod amatur, spes est: dejectus ab assequendo, desperatio: abominans malum quod sibi adversatur, odium est: insurgens ad repellendum, ira. Cujusmodi definitiones si in sensu formali fortasse non sint veræ, in sensu casuali sunt verissimæ. Evi-

Lib. 14 de
Christ. c. 7.

^A denter enim declarant, non posse motus illos nisi ab amore proficisci. Quemadmodum igitur corrupto fonte necesse est aquas ex eo vitiatas fluere; ita si amor vitiosus est, motus omnes ab eo prodeuntes vitari necessarium est. Habet enim respectu motuum illorum quandam cum intentione similitudinem; quæ si perversa fuerit, quicquid ex ea nascitur & suscipitur vitium trahit: Vnde Augustinus cum cupiditatem, lætitiã, timorem, ac tristitiã amoris esse docuisset, statim adjicit: *Proinde mala sunt ista, si malus est amor; bona, si bonus.* Fieri enim non potest, ut qui malè amaverit, benè ex illo amore cupiat, benè speret id quod amat, eoque benè fruatur: bene oderit vi amoris illius oppositum malum, vel benè irascatur, & sic de ceteris.

^B Ex his ergo manifestum est, non solum amorem ac lætitiã sive fruitionem, sed omnes etiam ceteros affectus animi, qui ex amore rei temporalis emanant, esse vitiosos. Inficiuntur enim ab amore vitiatò, ex quo fluunt. Ex quo necesse est, ut cujus amor transitorij rebus affixus & illigatus est, illas & absentes cupiendo, sperando, ac desperando, & præsentis perfrendo, & malum oppositum odiendo, & fugiendo, & per iram motus repellendo, & se per justitiã attingendo delinquat. Amor enim ille vitiosus in omnibus illis motibus dominatur: qui sicuti peccabat rem temporalem amando, cupiendo, fruendoque; ita peccat quibusvis alijs motibus se juvando.

Ex illo igitur fonte nascitur, quod Apostolus

381

Cr. 7.

Lib. de agri
Christi. 13.

solus de tristitia dicit: *Seculo tristitia mortem operatur; hinc enim quia seculi amor mortem operatur: & simili omnino modo dicere possunt: seculi gaudium, seculi spes &c. mortem operatur.* Hinc Augustinus: *Negativa est mundum istum diligere & ea qua nascuntur & transiunt pro magno habere, & ea contempserit: & pro his laborare ut acquirantur; & latere cum abundaverint; & tamen ne pereant, & contristari cum pereant; & his irasci, quorum opera pereunt.* Quapropter quicumque motus illos correctos & rectos habere volet, amorem corrigat necesse est. Nam ubicumque amor rei alicujus temporalis extinctus fuerit, ibi continuo & absens cupiditas, & praesentis laetitia, & periclitantis metus, & amissa tristitia, & spes, & ira, & cetera perturbationes, quas amor eius parturit, extinguuntur. Et quia per unumque amor, nisi multum ferveat, & ipse a flammis & fumi magnitudine sese prodat, in visceribus animi, & nescio quibus anfractibus occultissimis latet, ut oculos hominis semetipsum curiosissime explorantis subterfugiat; ad alios affectus oculi convertendi sunt, qui tanquam notiores, magisque sensu perceptibiles & minus vari, simplicius ac sincerius elamare solent, ex qua radice pullulent. Ita quemadmodum sursum ascendendo ex rivo fontem

deprehendimus; sic ex alijs animi perturbationibus amorem, unde nascuntur. Et hoc est, quod Augustinus dicit: *Uterque cum alij sunt nobis temporalia, putamus quod non ea diligamus: sed cum abesse ceperint, invenimus qui simus; hoc enim sine amore nostro aderat, quod sine dolore nostro discedit.* Ita dolor amissi boni est testis amati. Quod simili omnino consideratione de ceteris, quoque affectibus dici potest. Non enim sentimus, sine quibus rebus esse aut equo animo aut egre possumus, nisi cum vel abfuerint, vel jam possent averteri, vel periclitantur, vel obtineri nequeunt. Tunc enim amor non amplius seipsum dissimulare potest: tunc erumpit in cupiditatem, in tristitiam, in metum, & similes pro-circumstantiarum diversitate motus. Unde Augustinus de amoris explorandi modo dixerat: *A voluptatibus carnis; inquit, & a curiositate supervacanea cognoscendis, video quantum affectus sui posse refrenare animum, cum eis rebus carere, vel voluntate eum abfuit, vel necessitate eum desunt. Tunc enim me interrogo, quam magis minusve mihi molestiam sit non habere. Fieri enim nullo pacto potest, ut si amore homini velut membra conglutinata sint sine molestia divellantur. Et haec de ceteris affectibus ex amore promanantibus satis.*

Lib. de vera Relig. c. 47.

Lib. 10. Confess. c. 37.

CAPUT XIX.

Ratio a priori cur illicitus sit amor cujusvis creaturae propter ipsam.

IAM vero operae pretium est considerare, quae ratio esse possit, quod sine peccato non possit creaturae rationalis amor herere in creatura; sed eum in creatorem retorquere necessarium sit. Non hic rationem quaero, quae ex praecipit Dei positiva petatur; *Nolite diligere mundum; Nolite conformari huic saeculo; Diligite Dominum Deum vrum &c.* Quae ex Scripturis undique sonant, & in praecedentibus prolata sunt; sed rationem, quam ipsa rerum natura legis aeternae stabilita veritate suppeditet, & cui ista praecipit Dei positiva nitantur. Haec vero mihi non videtur alia, quam quod illa sit naturalis creaturae rationalis conditio, ut naturae ordine infra Deum, juxta creaturas alias rationales, & supra corporalem collocata sit. Infra Deum quidem tanquam naturalem Dominum & Creatorem suum, a quo habet ut sit, & sine quo non potest habere ut bona sit: juxta creaturas rationales tanquam pares & locias suas: supra corporalem tanquam naturam inferiorem, voluntati necessitatique rationalis naturae famulantem. Hic ordo aeternae legis incommutabili veritate constitutus, & ipsis naturis rerum profundissime infixus est: qui proinde sicut ab increata ratione & voluntate tanquam aeterna lege sancitus est; ita & a creata ratione

& voluntate servari debet, nec nisi perversa & peccante voluntate perturbari potest. Lex enim aeterna non est aliud, quam illa eadem increata divinaque ratio vel voluntas Dei, videlicet *naturalem conservare iubens, perturbare vetans.* Ordo autem ab omnibus rebus servatur amoribus velut ponderibus: *Pondus enim, ut Augustinus, est imperus quidam cuiusque rei conantis ad locum suum.* Sic enim ignis, & aer sursum; aqua, & tellus deorsum, pondere unumquodque nititur, ut in loco sibi divinitus constituto servet ordinem suum: quod nisi pervenerint, tanquam minus ordinata, inquieta sunt; si pervenerint, ordinantur & quiescunt. Pondus autem creaturae rationalis est amor ejus: *Amor meus; inquit ille, pondus meum; illo feror quodcumque feror.* Quod usque adeo verum est, ut pondera rerum potius amoris, quam amor ponderum effigiem gerat; & illud potius illum, quam iste illud imitetur. Deus enim cum universas mundanae machinae creaturas ordinatissime conderet, omnia non solum in mensura, & numero; sed etiam in pondere disposuit, quo in suam quodque locum tenderet: ideo a creatura rationali, tanquam a sibi proxima incipiendum ordinem, pondus ei voluntatis & amoris impressit; ubi apparet, quanti quidque in appetendo, fugiendo, praeponeudo, post-

Lib. 22. con Faust. c. 27

Enarr. 1. in Psal. 29.

Lib. 13. Confess. cap. 9.

INFINITUM